

«Μέγισται δόξαι διὰ θυσιῶν κτῶνται»

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, ἐντιμότατοι ἄρχοντες, ἐνδοξότατοι στρατηγοί, ἀξιότιμοι ἐκπρόσωποι τῶν πολιτειακῶν καὶ λοιπῶν ἀρχῶν, σεβαστοὶ πατέρες, ἀγαπητοί μου συνέλληνες.

Ἦταν 11 Μαΐου τοῦ 330, ὅταν ὁ πρῶτος χριστιανὸς αὐτοκράτορας, ὁ ἰσαπόστολος καὶ θεόστεπτος βασιλεὺς μέγας Κωνσταντῖνος, ἐγκαινιάζει τὸ παλλάδιο τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, τὴν πρωτεύουσα τῆς ἀνατολικῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, τὴν πρωτεύουσα τῆς οἰκουμένης, τὸ κόσμημα, τὴν Πόλι, τὴν μόνη πόλι, τὴν Κωνσταντινούπολι, τὴν ὁποία ἰδρύει στὸ κέντρο τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, ὅπως ἀκριβῶς αἰῶνες πρὶν ὁ δημιουργὸς Θεὸς στὸ κέντρο τοῦ κόσμου δημιούργησε τὸν παράδεισο.

Καὶ ὄντως οἱ κάτοικοι αὐτῆς τῆς πόλεως, δηλαδὴ οἱ πρόγονοι μας, ζοῦσαν τὴν καθημερινότητά τους ἀκριβῶς ὅπως οἱ πρωτόπλαστοι ἐντὸς τοῦ παραδείσου. Γιὰ 1123 συναπτὰ ἔτη ὁ βυζαντινὸς πολιτισμὸς μεγαλουργεῖ καὶ διαδίδει γράμματα, τέχνες, πολιτισμὸ καὶ φιλοσοφία, σὲ τέτοιο βαθμὸ πὺν ὅλοι οἱ γύρω λαοὶ εἴτε ἐποφθαλμιοῦν αὐτὴν τὴ δόξα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἴτε μὲ δολίους τρόπους προσπαθοῦν -πάντοτε βέβαια ἀποτυχημένα- νὰ γίνουν κοινωνοὶ ἢ κάτοχοι αὐτῆς τῆς δόξας.

Δυστυχῶς ὅμως οἱ ἡμέρες οἱ ὁμορφες γιὰ τοὺς προγόνους μας κάποια στιγμή τελείωσαν. Ἀπατῶνται περιμένοντας βοήθεια ἀπὸ τοὺς δυτικούς - λησμονώντας ὅτι εἶναι ἐκεῖνοι πὺν 249 ἔτη πρὶν εἶχαν ἀλώσει, βεβηλώσει καὶ ταπεινώσει μὲ τὸν ἀθλιότερο καὶ πλέον μισᾶδελφο τρόπο τὴν Βασιλεύουσα. Ἀπατῶνται λοιπόν, ὅπως κάποτε ἡπατήθη ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἀκούγοντας τὸν ὄφι. Καὶ ἔτσι -κρίμασιν οἷς οἶδεν Κύριος- τὰ ξημερώματα τῆς Τρίτης 29 Μαΐου τοῦ 1453 ἡ Πόλις ἐάλω.

Ἐάλω ἡ πόλις ἀπὸ ἀνθρώπους ἀπίστους, ἀμορφώτους μὲ τὰ δεδομένα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, νομάδες, οἱ ὅποιοι τὸ μόνο πὺν γνώριζαν εἶναι νὰ πολεμοῦν. Οὐδεμία σχέσι εἶχαν μὲ τὸν πολιτισμὸ, τὰ γράμματα ἢ τίς τέχνες, γι' αὐτὸ καὶ οὐδέποτε μπόρεσαν νὰ ἀξιολογήσουν

καὶ ἐκτιμήσουν αὐτὸ τὸ ὁποῖο βρῆκαν. Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ὡς κατακτητὲς σφαγιαστὲς ἔπесαν ὅπως τὰ ζῶα νὰ κατασφάξουν καὶ νὰ κατασπαράξουν ὅ,τι βρέθηκε στὸν δρόμο τους.

Θρῆνος μέγας ξέσπασε στὴν Πόλι ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες, ὅπως τὸν διασώζει ἡ λαϊκὴ μοῦσα. «Σήμερον κλαῖνε τὰ βουνά, κλαῖνε καὶ τὰ λαγκάδια, κλαίει καὶ ἡ Ἁγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι. Πῆραν τὴν Πόλιν, πῆραν τὴν, πῆραν τὴ Σαλονίκη. Καὶ ὁ θρῆνος αὐτὸς μόνον μὲ τὸν θρῆνο τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδὰμ μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ, μετὰ τὴν ἔξωσί του ἀπὸ τὸν παράδεισο, ὅπως μᾶς τὸν διασώζει ἡ ὑμνολογία τῆς Κυριακῆς τῆς ἀποτυρινῆς. Οἴμοι! οὐ φέρω λοιπὸν τὸ ὄνειδος· ὁ ποτὲ βασιλεὺς τῶν ἐπιγείων πάντων κτισμάτων Θεοῦ, νῦν αἰχμάλωτος ὤφθην [] καὶ ὁ ποτὲ δόξαν ἀθανασίας ἡμφιεσμένος, τῆς νεκρώσεως τὴν δορὰν ὡς θνητὸς ἐλεεινῶς περιφέρω. Οἴμοι! τίνα τῶν θρῆνων συνεργάτην ποιήσομαι;

Ὑπόδουλος ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ πλέον στὸν θάνατο καὶ τὸν διάβολο, ὑπόδουλο ὅμως καὶ τὸ ἐλληνικὸ γένος στοὺς βαρβάρους, οἱ ὁποῖοι ἀπ' ὅπου περνοῦσαν σκορποῦσαν μόνον θάνατο καὶ φρίκη. Βάσανα, σκοταδισμός, παιδομάζωμα, χαράτσι. Τί νὰ πρωτοθυμηθοῦμε καὶ πόσα δὲν πρέπει νὰ ἀπαριθμήσουμε. Κατὰ καιροὺς πολλὲς μικρὲς ἐπαναστάσεις ξεσποῦν, οἱ ὁποῖες ὅμως κάθε φορὰ καταπνίγονται στὸ αἷμα. Στὸ αἷμα τὸ ὁποῖο προέρχεται ἀδιακρίτως ἀπὸ ἐνόπλους, ἀρματωλούς, γυναῖκες, παιδιά, ἀμάχους. Δὲν εἶχαν εὐαισθησίες οἱ Ὀθωμανοί. Δὲν ξεχώριζαν. Οὐδένα οἶκτο ἔδειχναν. Μὲ πολλὴ γλαφυρότητα τὴν καθημερινότητα τῶν ὑποδούλων καταγράφει ὁ ἐθνικός μας ποιητής, Διονύσιος Σολωμός, στὸ μνημειῶδες ἔργο του, τὸν Κρητικό, λέγοντας πῶς

Τ' ἀδέλφια μου τὰ δυνατὰ οἱ Τοῦρκοι μοῦ τ' ἀρπᾶξαν.

Τὴν ἀδερφή μου ἀτίμησαν κὶ ἀμέσως τὴν ἐσφάξαν.

Τὸν γέροντα τὸν κύρη μου ἐκάψανε τὸ βράδυ

καὶ τὴν ἀνγὴ μοῦ ρίζανε τὴ μάνα στὸ πηγάδι.

Εἴτε λοιπὸν ἦταν κάποιος ἔνοπλος, εἴτε ἦταν παιδί, εἴτε ἦταν γυναίκα τὸ μόνο τὸ ὁποῖο μποροῦσε νὰ περιμένει ἀπὸ τοὺς κατακτητὲς ἦταν ἡ σφαγὴ καὶ ὁ θάνατος.

Όλα αὐτὰ τὰ χρόνια, τὰ περίπου 400, τί εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖο κρατᾷ ἀλήθεια τὸν ἑλληνισμό; Εἶναι ἄραγε οἱ μεγάλες δυνάμεις; Εἶναι ἡ βοήθεια τὴν ὁποία περίμεναν πάντοτε χωρὶς νὰ ἔρθῃ ποτέ; Μὰ σαφῶς καὶ ὄχι. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς κράτησε γιὰ 4 αἰῶνες -ὅσο καὶ ἂν κάποιοι τὸ ἀποσιωποῦν καὶ σὲ κάποιους ἄλλους δὲν ἀρέσει, ὅμως ἡ ἱστορία ἔχει γραφεῖ καὶ οὔτε διαγράφεται, οὔτε ξαναγράφεται- ἐκεῖνο λοιπὸν ποὺ κράτησε τοὺς προγόνους μας ἦταν ἡ πίστι τοὺς στὰ ἰδανικὰ καὶ ἡ συνοχή τοὺς γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε σπουδαία, καταλυτικῆς σημασίας καὶ πολυποίκιλη. Τὰ μοναστήρια διέθεσαν τὴν περιουσίαν τοὺς στὸν ἀγῶνα, ἔγιναν καταφύγια γιὰ τοὺς ἀγωνιστές, ἐνῶ ὁ κάθε ναὸς ἔγινε τὸ κρυφὸ σχολεῖο, ὅπου ὁ ἱερέας μὲ μόνα βιβλία τὸ Ψαλτῆρι καὶ τὰ λοιπὰ λειτουργικὰ βιβλία μάθαινε στὰ παιδιά τὰ κολλυβογράμματα καὶ τοὺς ἐνέσπειρε τὴν ἐλπίδα ὅτι τίποτα δὲν χάθηκε, ἀλλὰ πρέπει νὰ προσδοκοῦν τὴν ὥρα ποὺ ἐλεύθεροι θὰ ξαναμποῦν στὸν παράδεισόν τοὺς, δηλαδὴ τὴν Πόλιν τοὺς.

Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου (Γαλ. δ' 4.), μετὰ ἀπὸ 361 ὁλόκληρα μαῦρα ἔτη σκλαβιάς καὶ πραγματικῆς κόλασης ἰδρύεται ἡ Φιλικὴ Ἑταιρεία στὴν Ὀδυσσὸ τὸ 1814 ἀπὸ τρεῖς ἀνθρώπους· τὸν Νικόλαο Σκουφᾶ, τὸν Ἑμμανουὴλ Ξάνθο καὶ τὸν Ἀθανάσιο Τσακάλωφ, ὥστε νὰ γίνῃ ἡ Ὀδυσσὸς δεύτερη Ναζαρέτ. Ὅπως δηλαδὴ τότε στὴν Ναζαρέτ ὁ Γαβριὴλ ἀπεστάλη πρὸς τὴν Θεοτόκον θέτοντας σὲ ἐφαρμογὴ τὸ σχέδιο τῆς θείας οἰκονομίας, δηλαδὴ τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ θανάτου καὶ τοῦ διαβόλου, ἔτσι καὶ στὴν Ὀδυσσὸ ἐξυφαίνεται τὸ σχέδιο γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὀθωμανικῆς σκλαβιάς.

Στὴν Φιλικὴ Ἑταιρεία σταδιακὰ θὰ μνηθοῦν ἔμποροι, μικροαστοί, Φαναριῶτες, κοτζαμπάσηδες, κληρικοί, δηλαδὴ ἄνθρωποι κάθε κοινωνικῆς τάξεως, γεγονὸς τὸ ὁποῖο ἀποδεικνύει ἀδιαμφισβήτητα ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασι οὐδέποτε ὑπῆρξε κοινωνικὴ ἢ ταξικὴ ἐπανάστασι, ὅπως δηλαδὴ οἱ ὑπόλοιπες ἐπαναστάσεις τῆς Εὐρώπης ἀλλὰ εἶναι μία θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐπανάστασι, ὅπως ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ Κολοκοτρώνης μαρτυρεῖ. Τὴν ἀρχηγείαν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας θὰ ἀναλάβῃ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, ὁ ὁποῖος καὶ θὰ ἐκδώσῃ τὴν

προκήρυξί της στὶς 24 Φεβρουαρίου τοῦ 1821 στὸ Ἰάσιο τῆς Μολδοβλαχίας, σημερινῆς Ρουμανίας, μὲ τίτλο καὶ ἐπικεφαλίδα «*Μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος*». Δηλαδή καλεῖ τοὺς συνέλληνές του νὰ ἐπαναστατήσουν ὥστε νὰ ἐλευθερώσουν καὶ ἀποκαταστήσουν πρωτίστως τὴν πίστι τους καὶ δευτερευόντως τὴν πατρίδα τους, ἀφοῦ ξέρει πολὺ καλὰ ὅτι αὐτὰ τὰ δύο πᾶνε μαζί, καθὼς καὶ ὅτι πίστι χωρὶς πατρίδα μπορεῖ νὰ ὑπάρξει, ὅπως ὑπῆρξε κατὰ τὴν περίοδο τῶν μεγάλων διωγμῶν. Πατρίδα ὅμως χωρὶς πίστι εἶναι ἓνας τραγέλαφος. Καὶ ἀλίμονο σὲ ἐκείνους ποὺ διαχρονικὰ ὀνειρεύονται ἢ ἀκόμη χειρότερα κατεργάζονται μιὰ πατρίδα χωρὶς πίστι, ἀφοῦ ὀνειρεύονται μιὰ πατρίδα μὲ ἡμερομηνία λήξης!

Ὑπ' αὐτὲς τὶς συνθήκες λοιπὸν ξεκινάει ὁ μέγας ἀγώνας. Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Γεώργιος Καραϊσκάκης, Γιάννης Μακρυγιάννης, Ἀθανάσιος Διάκος, Ῥήγας Φεραῖος, Παπαφλέσσας, Κωνσταντῖνος Κανάρης, Νικηταρᾶς, Μᾶρκος Μπότσαρης, Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσος, Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, Μαντῶ Μαυρογένους. Ἐλάχιστα μόνο ἀπὸ τὰ ὀνόματα ὅλων ἐκείνων οἱ ὅποιοι δὲν ἐφείσθησαν ἑαυτῶν ἀλλὰ ῥίχτηκαν στὸ πεδίο τῆς μάχης βάζοντάς τα ἀφενὸς μὲ μία αὐτοκρατορία, τὴν ὀθωμανικὴ καὶ ἀφετέρου μὲ ὅλες τὶς μεγάλες δυνάμεις καὶ τὴν ἱερὰ συμμαχία, οἱ ὁποῖες μεγάλες δυνάμεις ἦταν ἐναντίον ὁποιασδήποτε ἐπαναστάσεως ἐπὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους.

Κὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ πάλεψαν ὄχι γιατί ἦταν ὑπεράνθρωποι. Ὅχι γιατί ἀπὸ πίσω τους εἶχαν ἑτέρους ἢ ἐγγυητὲς ποὺ τοὺς στήριζαν καὶ τοὺς κατηύθυναν, ἀλλὰ γιατί εἶχαν πίστι στὸν Θεὸ καὶ ὄραμα γιὰ τὸ μέλλον τους.

Θὰ πεῖ χαρακτηριστικὰ ὁ πρωτεργάτης τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασης, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης: «Εἶναι θέλημα Θεοῦ. Εἶναι κοντά μας καὶ βοηθάει, γιατί πολεμᾶμε γιὰ τὴν πίστι μας, γιὰ τὴν πατρίδα μας, γιὰ τοὺς γέροντες, γιὰ τὰ ἀδύνατα παιδιά μας, γιὰ τὴ ζωὴ μας, τὴ λευτεριά μας. Καὶ ὅταν ὁ δίκαιος Θεὸς μᾶς βοηθάει, ποὺς ἐχθρὸς ἡμπορεῖ νὰ μᾶς κάνει καλὰ;» Ἐνῶ στὸ ἴδιο ἀκριβῶς πνεῦμα ἀναφέρεται καὶ ὁ στρατηγὸς Μακρυγιάννης λέγοντας ὅτι Ὅταν σηκώσαμε τὴ σημαία ἐναντίον τῆς τυραννίας ξέραμε ὅτι εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ καὶ μαχητικοὶ καὶ ἔχουν καὶ κανόνια καὶ ὅλα τὰ μέσα. Ἐμεῖς σὲ ὅλα εἴμαστε ἀδύνατοι,

ὁμως ὁ Θεὸς φυλάει καὶ τοὺς ἀδύνατους. Κὶ ἂν πεθάνομε, πεθαίνομε γιὰ τὴν πατρίδα μας, γιὰ τὴ θρησκεία μας καὶ πολεμοῦμε ὅσο μποροῦμε ἐναντίον τῆς τυραννίας, καὶ ὁ Θεὸς βοηθός!

Μὲ αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν τὸ πνεῦμα, οἱ πρόγονοί μας τὰ ἔβαλαν μὲ ἓνα θηρίο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θυμίζοντας τὰ λόγια τους αὐτὸ τὸ ὁποῖο αἰῶνες πρὶν ὁ προφητάναξ Δαυὶδ εἶχε πεῖ: «Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνορθώθημεν.» (Ψαλμ. ιθ' 8-9) Δηλαδή, ὅ,τι κὶ ἂν ἔχουν αὐτοί, ἐμεῖς ἔχουμε τὸν Θεό, κὶ αὐτὸ μᾶς ἀρκεῖ, ἀφοῦ «οὐκ ἀδυνατίσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα» (Λουκ. α' 37), ὅπως καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ εἶχε πεῖ πρὸς τὴν Θεοτόκο κατὰ τὸν εὐαγγελισμό. Ἐτσι λοιπὸν ἀγωνίσθηκαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μὲ αὐτοθυσία. Καὶ ἀγωνίσθηκαν γνωρίζοντας πολὺ καλὰ ὅχι ὅτι θὰ νικήσουν, ἀλλὰ ὅτι θὰ πεθάνουν. Καὶ ἐδῶ ἀκριβῶς ἔγκειται τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς τους. Ὁμοιάζει ἡ θυσία τους -τηρουμένων πάντοτε τῶν ἀναλογιῶν καὶ δεδομένης τῆς ἀσυγκρίτου διαφορᾶς θείου καὶ ἀνθρωπίνου- μὲ τὴν θυσία τοῦ Χριστοῦ, Ἐκείνου ὁ ὁποῖος ἐνεσαρκώθη ἀκριβῶς σὰν αὐτὴν τὴν ἡμέρα, θυσιάσθηκε καὶ πέθανε γιὰ νὰ ζήσουν οἱ ἐπόμενες γενιὲς μετὰ ἀπὸ Αὐτόν, χάριν σὲ Αὐτόν. Κατὰ παρόμοιο λοιπὸν τρόπο καὶ οἱ ἀγωνιστὲς τοῦ '21 θυσιάσθηκαν καὶ πέθαναν γιὰ νὰ ζήσουμε ἐμεῖς.

Χίος, Σοῦλι, Κάσος, Ψαρρά, Μεσολόγγι, Μανιάκι, Ἀρκαδί... Λίγα μόνο ἀπὸ τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα αἱματοβάφτηκαν, ὅπως ἀκριβῶς αἰῶνες πρὶν εἶχε βαφεῖ ὁ Γολγοθᾶς μὲ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὸ αἷμα ἀκριβῶς αὐτῶν τῶν μαρτύρων, τῶν ἐθνομαρτύρων ἦταν τὸ αἷμα τὸ ὁποῖο πότισε τὸ δένδρο τῆς ἐλευθερίας, γιὰ νὰ εἴμαστε σήμερα ἐμεῖς ἐλεύθεροι, ἀσχέτως ἂν τὸ γνωρίζουμε ἢ ὄχι, ἂν τοὺς τὸ ἀναγνωρίζουμε ἢ ὄχι ἀναλογιζόμενοι τὸ ἰωάννιον «Μεγαλυτέραν ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰω. ιε' 13)

Τὸ Ἑλληνικὸ κράτος ἀποκτᾷ τὴν ἀνεξαρτησίαν του τὴν 22α Ἰανουαρίου τοῦ 1830. Ἐνα μικρὸ κράτος ἀρχικά, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁμως ὁ μέγας

Γολγοθᾶς συνεχίσθηκε προσαρτώντας λίγο κατ' ὀλίγον τὰ ἐδάφη του μὲ τελευταία τὴν προσάρτηση τῶν Δωδεκανήσων, μόλις τὸ 1948. Δὲν καταφέραμε νὰ γίνουμε αὐτὸ ποὺ ἤμασταν. Πολὺ χαρακτηριστικὰ ἄλλωστε ἀναφέρει ἡ μεγάλη ἱστορικός, Ἑλένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἀποτελεῖ τὸ μόνο ἔθνος τὸ ὁποῖο δὲν κατόρθωσε νὰ ἀπελευθερώσει τὴν πρωτεύουσά του, δηλαδή τὴν Κωνσταντινούπολι, ἀπὸ τὴν ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία.

Ὦντως, πολλὰ ἐδάφη ἀφέθησαν στοὺς κατακτητὲς ἀποτελώντας μέχρι καὶ σήμερα τὶς ἀλησμόνητες πατρίδες, ἢ σκέψι τῶν ὁποίων μᾶς προκαλεῖ μὲν θλίψι καὶ πικρία, ἀλλὰ καὶ ἔλεγχο καὶ αἰσθήματα εὐθύνης ὅχι -φεῦ- γιὰ νὰ περιπέσουμε στὴ δίνη κάποιου ἄκριτου ἐπεκτατισμοῦ -ξένου κατὰ πάντα με τὰ ἰδανικά του γένους μας-, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀναπτύξουμε τὸ ἀπαραίτητο αἶσθημα εὐθύνης ὥστε νὰ διατηρήσουμε πάσῃ θυσίᾳ ὅ,τι τώρα ἔχουμε καὶ ὑπερήφανοι στηριζόμενοι στὸ ἔνδοξο παρελθόν μας καὶ ἀντιλαμβανόμενοι πλήρως τὸ παρόν, νὰ ἀτενίζουμε μὲ περισσὴ αἰσιοδοξία τὸ μέλλον.

Ἔρχεται λοιπὸν ἡ σημερινὴ ἡμέρα, αὐτὴ ἡ μεγάλη διπλῇ ἑορτὴ γιὰ ὅλους ἐμᾶς, ἑορτὴ γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους σημαίνουσα τὴν ἀπαρχὴ τῆς ἐλευθερίας μας ἀπὸ τὸν θάνατο, καὶ ἑορτὴ γιὰ τοὺς Ἕλληνες σηματοδοτοῦσα τὴν ἀρχὴ τῆς ἀπελευθερώσεώς μας ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανούς. Διαπιστώνουμε ὅμως ὅτι, ἐνῶ ὡς πρὸς τὸ θρησκευτικὸ γεγονός ἡ σημερινὴ ἐπέτειος εἶναι ὀρθή, αὐτὸ δὲν ἰσχύει ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴ ἐπέτειο, ἀφοῦ γνωρίζουμε ὅλοι πὼς ἡ Ἐπανάστασι ξεκίνησε πολὺ νωρίτερα ἀπὸ τὴν 25ῃ Μαρτίου. Ὅμως, ἥξεραν πολὺ καλὰ αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι θέσπιζαν τὴ σημερινὴ ἡμέρα ὡς ἐπέτειο τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὅτι ἡ Παναγία ἦταν ποὺ ἔδιδε θάρρος καὶ δύναμι στοὺς Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι στὴν Παναγία εἶχαν ἀφιερῶσει αὐτὴ τους τὴν νίκη. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς κὶ ἐμεῖς σήμερα ἐορτάζουμε αὐτὰ τὰ δύο γεγονότα μαζί.

Καὶ εἴμεθα τὸ μόνο ἴσως ἔθνος τὸ ὁποῖο δὲν τιμᾷ καὶ δὲν θυμᾶται τὴν ἡμέρα καθ' ἣν τελειώνει νικηφόρως ὁ πόλεμος, ἀλλὰ πάντοτε ἐορτάζουμε τὴν ἡμέρα καθ' ἣν ὁ πόλεμος ἀρχεται, διότι δὲν τιμοῦμε τὴν νίκη, ἀλλὰ τὴν θυσία. Δὲν τιμοῦμε τὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ τὴν πρόθεσι. Δὲν τιμοῦμε ἀπλῶς τὸν ἥρωισμό, ἀλλὰ τὸ αἷμα ὅλων ἐκείνων, οἱ

όποιοι αὐτοθυσιαζόμενοι ἔπесαν στὸ πεδίο τῆς μάχης γνωρίζοντας ὅτι θὰ πεθάνουν, ἀλλὰ γνωρίζοντας ἐπίσης ὅτι ὁ θάνατός τους θὰ σημάνει τὴν δική μας ζωή.

Ἐὰν θὰ θέλαμε νὰ ἀναλύσουμε τὸ περιεχόμενο τῆς σημερινῆς ἡμέρας ὑπὸ τὸ πρίσμα αἰτίου - ἀποτελέσματος, αὐτὴ ἡ ἀνάλυσι θὰ περιορίζετο σὲ δύο μόνον λέξεις. *Θυσία καὶ ἐλευθερία*. Ἦτοι, ἡ ἐνανθρώπησι τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ σταυρική του θυσία εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πνευματικὴν μας ἐλευθερία, ἐνῶ ἀντιστοίχως ἡ θυσία τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ '21 εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐθνικὴν μας ἐλευθερία.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὸ αἶτιο, δηλαδή τὴν θυσία, αὐτὸ εἶναι δεδομένο καὶ ἀδιαμφισβήτητο. Τί γίνεται ὅμως μὲ τὸ ἀποτέλεσμα, δηλαδή τὴν ἐλευθερία; 2026 ἔτη μετὰ τὴν ἐνανθρώπησι καὶ 1992 μετὰ τὴν σταυρική θυσία καὶ τὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ -τὴν ὁποία μάλιστα ἐγγίζουμε- κατὰ πόσο εἴμεθα πνευματικὰ ἐλεύθεροι; Κατὰ πόσο μπορεῖ νὰ εἶναι ἐλεύθερος ἓνας ἄνθρωπος ποὺ βαπτίσθηκε καὶ ἐκ τότε οὐδέποτε ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ψυχὴ του; Κάποιος ποὺ βλασφημεῖ, ποὺ ἀπιστεῖ, ποὺ εἶναι παραδεδομένος ἀμαχητὶ στὰ πάθη του, ποὺ δὲν ἐκκλησιάζεται ποτὲ ἢ ἐκκλησιάζεται ἐθιμοτυπικά; Ἐκεῖνος ποὺ δὲν μετέχει στα ἀγιαστικά μέσα καὶ Μυστήρια τῆς Εκκλησίας; Κατὰ πόσο εἶναι ἐλεύθερος ἓνας χριστιανὸς ποὺ μνησικακεῖ, ποὺ δὲν συγχωρεῖ, ποὺ παραμένει ἀμετανόητος; Ἐκεῖνος ποὺ ἐν ὀλίγοις ἀρνεῖται πεισματικὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόσκλησι γιὰ σωτηρία τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ; Ὁ καθεὶς ἐξ ἡμῶν ἂς ἀναλογισθεῖ ἐξάγοντας τὰ συμπεράσματά του.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν ἐθνικὴν μας ἐλευθερία, 204 ἔτη μετὰ τὴν ἑναρξί τῆς ἐπανάστασης καὶ 195 ἔτη μετὰ τὴν ἰδρυσι τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους κατὰ πόσον εἴμαστε ἐθνικὰ ἐλεύθεροι; Κατὰ πόσο εἶναι ἐθνικὰ ἐλεύθερος ἐκεῖνος ποὺ ἀγνοεῖ παντελῶς τὴν ἱστορία του; Ἐκεῖνος ποὺ ἐπιδεικτικὰ περιφρονεῖ κάθε ἑκφάνσι τοῦ ἐθνικοῦ βίου, ἢ ἐκεῖνος ποὺ ἀνέχεται νὰ καταπατῶνται τὰ ἱερά καὶ τὰ ὅσια τοῦ γένους μας;

Σεβασμιώτατε, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί.

Ἡ σημερινὴ ἡμέρα δὲν εἶναι εὐκαιρία γιὰ ὠραίους καὶ πομπώδεις λόγους καὶ γιὰ ἐκδηλώσεις ἐθιμοτυπικές. Εἶναι ἀφορμὴ ἀφυπνήσεως γιὰ οὐσιαστικὸ προβληματισμὸ καὶ βαθειὰ ἐνδοσκόπησι. Οἱ πρόγονοί

μας ἐμάχησαν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Ἐμεῖς εἴμεθα σὲ θέσι, ἐὰν τὸ ἀπαιτοῦσαν οἱ περιστάσεις, νὰ πράτταμε τὸ ἴδιο; Ἐὰν ὄχι, τότε «οὐκ ἔστιν ἡμῖν τῶν ἐκείνων ἀρετὴν μιμεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνων τοῖς ὀνόμασι καυχᾶσθαι» κατὰ τὸν Δημοσθένη ἀποδεικνυόμενοι ἀπλῶς ἀνάξιοι ἀπόγονοι ἀξίων προγόνων. Σήμερα περισσότερο παρὰ ποτὲ ἄλλοτε ὀφείλουμε μὲ ὅλο μας τὸ εἶναι νὰ ἀγωνισθοῦμε ὑπὲρ μιᾶς πίστεως διωκομένης πανταχόθεν καὶ μιᾶς πατρίδος βαλλομένης πολλαχόθεν.

Κάθε σπιθαμὴ τῆς ἐλληνικῆς γῆς εἶναι ποτισμένη μὲ αἷμα. Αἷμα θεϊκὸ ἀπὸ τὶς θεῖες Λειτουργίες ποὺ ἀδιάκοπα τελοῦνται καὶ αἷμα ἥρωικὸ ὅλων ἐκείνων ποὺ ἔπесαν στὰ πεδία τῶν μαχῶν διαχρονικά. Αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ αἵματα μᾶς κρατοῦν ἐλευθέρους καὶ μᾶς ὑπενθυμίζουν πῶς ἡ ἐλευθερία -πνευματικὴ καὶ ἐθνικὴ- δὲν εἶναι ποτὲ δεδομένο ἀλλὰ πάντοτε ζητούμενο καὶ κυρίως στὶς ἡμέρες μας. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ αἷμα μᾶς διακρατεῖ ἐλεύθερους, ἐνῶ ἀποτελεῖ τὴν πηγὴν ἐλπίδος μας γιὰ τὸ μέλλον. Συγχρόνως δὲ μᾶς ἐμπνέει νὰ διψοῦμε γιὰ ἀκόμη περισσότερη ἐλευθερία ἀναφωνώντας συνωδᾷ τῷ ἐθνικῷ ποιητῇ:

Κὶ ἐτάραξε τὰ σπλάχνα μου ἐλευθεριᾶς ἐλπίδα

κὶ ἐφώναζα: «ὦ θεϊκιά κὶ ὅλη αἷματα Πατρίδα!»

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ἀνοχὴ καὶ τὴν προσοχή σας!